

В І Д Г У К
офіційного опонента – кандидата юридичних наук, професора
Мердової Ольги Миколаївни
на дисертаційне дослідження Ярошака Олега Ярославовича
на тему «Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під
час проведення масових заходів » подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук 12.00.07 «Адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право»

Актуальність теми дослідження. Масові заходи – збори, мітинги, демонстрації, марші, спортивні та культурні події – є невід’ємною складовою громадянського суспільства і безпосереднім виявом конституційних прав людини. Стаття 39 Конституції України гарантує кожному право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи та демонстрації. Стаття 34 закріплює свободу думки і слова, вільного вираження поглядів та переконань. Ці норми не є декларативними – їх реалізація безпосередньо залежить від ефективності адміністративно-правового механізму, здатного одночасно гарантувати свободу зібрань і забезпечити належний громадський порядок. Однак саме на цьому стику між правом громадян і обов’язком держави зосереджується комплекс правових і організаційних проблем, розв’язання яких давно назріло в українській адміністративно-правовій доктрині.

Особливої гостроти ці проблеми набули в умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України та запровадження правового режиму воєнного стану. З одного боку, законодавство обмежує або забороняє проведення масових заходів на значній частині території країни. З іншого – ворог цілеспрямовано використовує масові зібрання як інструмент дестабілізації: через провокації, засилання агентів і інформаційні маніпуляції організовуються протиправні акції, що маскуються під стихійні протести. Протидія таким загрозам вимагає від органів Національної поліції, Національної гвардії та інших складових сил безпеки якісно нових підходів до планування, координації та застосування

засобів публічного адміністрування – підходів, які не мають усталеного законодавчого та доктринального підґрунтя.

Не менш важливим є й загальносуспільний вимір проблеми. Ефективність охорони громадського порядку під час проведення масових заходів прямо пов'язана з рівнем суспільної довіри до правоохоронних органів. Власне соціологічне дослідження, проведене дисертантом у Херсонській, Миколаївській та Одеській областях, зафіксувало, що лише 29 % респондентів довіряють Національній поліції України (Додаток Б). Цей показник є симптоматичним: він свідчить не лише про кризу довіри як таку, а й про глибші системні вади – непослідовне застосування законодавства, брак прозорості в діях поліцейських під час масових заходів, видання індивідуальних актів і усних вказівок, що суперечать чинному праву. Ці факти підкреслюють, що без науково обґрунтованого переосмислення правових засад поліцейської діяльності у досліджуваній сфері подолати кризу довіри неможливо.

Дослідженню адміністративно-правових засад громадського порядку під час проведення масових заходів достатньо уваги приділено в адміністративно-правовій науці. Разом із тим здійснені дослідження або охоплюють лише окремі аспекти проблематики, або не враховують реалій воєнного стану та сучасних безпекових викликів. Відсутня й цілісна науково-прикладна концепція, яка б системно поєднувала теоретико-методологічні засади охорони громадського порядку, адміністративно-правовий статус відповідних суб'єктів, інструменти публічного адміністрування та досвід зарубіжних держав. Ця прогалина і визначає наукове значення пропонованого дослідження.

Актуальність дисертаційної роботи О.Я. Ярошака зумовлена також євроінтеграційним курсом України. Хартія основних прав Європейського Союзу, Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Керівні принципи ОБСЄ/БДПЛ щодо свободи мирних зібрань формують стандарти, яким має відповідати вітчизняне законодавство. Приведення норм КУпАП, законів у

сфері охорони правопорядку, відомчих інструкцій у відповідність до цих стандартів неможливе без попереднього доктринального осмислення – без чіткого розуміння того, якими мають бути принципи, форми і методи адміністративно-правового забезпечення громадського порядку в умовах, коли Україна прагне стати повноправним членом Європейського Союзу.

Таким чином, дослідження адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів є своєчасним, суспільно значущим і науково обґрунтованим, а його результати мають високу практичну цінність як для правотворення, так і для правозастосування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 687-р); п. 16 Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021); Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки (затвердженої постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21); в межах науково-дослідної теми Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів в державі» (номер державної реєстрації 0123U103538), а також наукової тематики науково-дослідних робіт кафедри адміністративно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ «Забезпечення адміністративно-правовими засобами прав і свобод людини і громадянина в Україні» (номер державної реєстрації 0125U001209) та кафедри адміністративної діяльності поліції «Захист та дотримання прав людини в поліцейській діяльності» (реєстраційний номер 0123U104419).

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права» (протокол № 3 від 10.12.2015 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими з точки зору логіки та методології наукового дослідження. Їх отриманню передувала значна робота з аналізу наукових джерел із питань адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку, в тому числі під час масових заходів.

Для досягнення поставленої мети та забезпечення наукової об'єктивності застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: системного аналізу – для виявлення структурних зв'язків між елементами досліджуваної системи; аналізу та синтезу – для вивчення об'єкта в його цілісності; логіко-семантичного – для критичного аналізу доктринальних положень та поглиблення понятійного апарату; діалектичного – для аналізу норм чинного законодавства у контексті їх вдосконалення; соціологічного та статистичного – для узагальнення юридичної практики та проведення анкетування; порівняльного – для дослідження діяльності міжнародних правоохоронних структур.

Високий ступінь достовірності результатів дослідження забезпечено опрацюванням 184 наукових і нормативних джерел (с. 204–224). Дисертація базується на аналізі Конституції України, законів, підзаконних нормативно-правових актів, міжнародно-правових документів (зокрема, Хартії основних прав ЄС, Керівних принципів ОБСЄ/БДПЛ щодо свободи мирних зібрань, Європейської конвенції про насильство під час спортивних заходів), а також на результатах власних емпіричних досліджень, включаючи соціологічне опитування в Херсонській, Миколаївській та Одеській областях.

Комплексність і системність дослідження відображає структура дисертації О.Я. Ярошака. У першому розділі розкрито теоретико-правові засади охорони громадського порядку під час масових заходів: досліджено філософсько-правові та

історичні аспекти відповідного інституту, визначено принципи охорони громадської безпеки та розкрито поняття і зміст адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку (с. 27–92). Другий розділ присвячено адміністративно-правовому статусу суб'єктів охорони громадського порядку: охарактеризовано систему відповідних органів, встановлено інструменти публічного адміністрування та досліджено взаємодію Національної поліції з іншими правоохоронними структурами (с. 93–152). У третьому розділі узагальнено міжнародний досвід і розроблено заходи щодо вдосконалення законодавства з урахуванням особливостей воєнного стану (с. 153–196). Структура дисертації є логічною та відповідає поставленій меті і завданням.

Вищенаведене дає підстави констатувати, що дисертант продемонстрував логіку та системність дослідження, високий теоретичний рівень викладу матеріалу, вміння застосовувати методи наукового пізнання, аргументовано відстоювати власну точку зору, узагальнювати та робити практично значущі висновки. Усе це у сукупності ще раз підтверджує обґрунтованість та достовірність сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх значення. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, авторефератом та основними публікаціями дозволяє визнати, що достовірність її результатів не викликає сумніву. Наукова новизна полягає у комплексному дослідженні адміністративно-правових засад охорони громадського порядку під час проведення масових заходів з урахуванням умов воєнного стану, що є першим системним науковим розробленням цієї проблематики в сучасній доктрині адміністративного права.

Погоджуючись загалом із визначеними автором науковими положеннями та пропозиціями, вважаємо за необхідне окремо відзначити найбільш вагомі здобутки.

Заслуговує на позитивну оцінку запропонована дисертантом п'ятичленна структура спеціальних принципів діяльності адміністративних та правоохоронних

органів при забезпеченні громадського порядку під час проведення масових заходів (с. 19–20, с. 198). Вона являє собою логічно вивірену систему, що охоплює: розрахунок і планування сил та засобів; підготовку та координацію підрозділів; діалог і вчасне застосування превентивних засобів; виважене застосування засобів примусу; технічний, юридичний супровід і організаційно-правовий захист посадових осіб. Ця концепція здатна слугувати методологічним підґрунтям для розробки відповідних відомчих інструкцій та навчальних програм.

Схвалення заслуговує авторське визначення поняття «адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» (с. 22, с. 199) як упорядкованої системи адміністративно-правових заходів, що застосовуються адміністративними та правоохоронними органами з метою протидії та запобігання порушень громадського порядку, а також припинення протиправної поведінки та затримання осіб, які сприяють негативному розвитку конфлікту в місцях масового скупчення людей. Запропонована дефініція є більш точною порівняно з наявними в доктрині, оскільки акцентує на комплексності та цільовій спрямованості відповідних заходів.

Вагомим здобутком є обґрунтування особливостей забезпечення громадської безпеки в умовах воєнного стану при виникненні протиправних масових заходів, спровокованих ворожими агентами (с. 20–21, с. 202). Автор переконливо доводить потребу в розширенні повноважень Національної поліції, встановленні режиму комендантської години та тісній координації з підрозділами Збройних Сил України, Національної гвардії та СБУ, що є надзвичайно актуальним у сучасних реаліях.

Переконливою є систематизація підходів різних країн ЄС до охорони порядку під час проведення масових заходів: від моделі поліцейського діалогу зі спільнотою (Скандинавія) до активного залучення громадян (Німеччина) і широкого використання муніципальної поліції (Польща, Фінляндія). Цей компаративний аналіз (с. 153–195) має безпосередню практичну цінність для реформування відповідного законодавства України в контексті євроінтеграції.

Конкретними та практично застосовними є законодавчі пропозиції дисертанта: зміна назви Глави 14 КУпАП із «громадський» на «публічний» порядок і безпека; доповнення статті 173 КУпАП нормою щодо відповідальності вболівальників; введення до статті 24 КУпАП нового виду стягнення – позбавлення права відвідувати спортивні змагання; внесення змін до Закону «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» в частині посилення контролю за діяльністю громадських формувань (с. 24–25, с. 202–203).

Загалом рецензована дисертація вирізняється актуальністю, методологічною обґрунтованістю, практичною значущістю та доступністю для сприйняття. Дисертація О.Я. Ярошака є актуальним і цінним науковим дослідженням, в якому виявлено цілісний підхід до міждисциплінарного вивчення теми, що є важливим як для науки, так і для практики правоохоронної діяльності.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Основні положення, висновки й пропозиції, отримані у результаті дослідження, викладено у 8 наукових публікаціях, з яких 4 – наукові статті у виданнях, що визначені Міністерством освіти та науки України як фахові з юридичних наук, 1 наукова стаття – у періодичному правничому виданні іноземної держави, 3 – тези доповідей на науково-практичних заходах.

Усі статті містять повний опис наукових результатів, що підтверджує їх достовірність. Основні положення та висновки дисертації було апробовано на науково-практичних заходах.

Загалом зміст дисертаційної роботи заслуговує на позитивну оцінку, дисертацію слід визнати завершеною працею, у якій автор порушує актуальні для вітчизняної адміністративно-правової науки проблеми та вказує на напрями їх розв'язання.

Дисертація виконана українською мовою. Матеріал викладається чітко, послідовно, юридично грамотно, з використанням наукового стилю.

Дослідження повною мірою відповідає спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Дисертацію та реферат оформлено відповідно до вимог, встановлених чинним законодавством. Зміст реферату ідентичний основним положенням дисертації.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. У дисертації та наукових публікаціях здобувача, які висвітлюють основні результати дослідження, відсутні ознаки академічної недоброчесності, такі як плагіат, самоплагіат, фабрикація чи фальсифікація. Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в роботі, мають самостійний характер і базуються на особистих дослідженнях автора. У тексті роботи наведені коректні посилання на джерела інформації, що використовувалися при формулюванні ідей, розробок, тверджень чи даних. Дисертація відповідає вимогам законодавства про авторське право та прагне максимально достовірно відобразити результати власної наукової, навчальної чи творчої діяльності, а також застосовані методики дослідження і використані джерела.

Викладені в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації характеризуються теоретичною та практичною значимістю та можуть бути використані в:

– *науковій діяльності* – при подальшому проведенні наукових досліджень у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, що підтверджено актом впровадження в наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 20.01.2026;

– *правозастосовній діяльності* – для належного втілення в правову дійсність заходів, що становлять діяльність, пов'язану з охороною громадського порядку під

час проведення масових заходів, що підтверджено актом впровадження в практичну діяльність ГУНП в Херсонській області від 22.01.2026;

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Поліцейська діяльність», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Організаційно-правові засади діяльності поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку», що підтверджено актом впровадження в освітній процес Одеського державного університету внутрішніх справ від 20.01.2026;

– *правотворчій діяльності* – при наданні пропозицій у частині вдосконалення положень КУпАП та інших нормативно-правових актів, положення яких стосуються виявлення правопорушень у сфері громадського порядку та безпеки.

Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, усі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на основі особистих досліджень автора. Нові наукові результати дисертації отримані дисертантом особисто. У дисертації ідеї та розробки, які належать співавторам, не використовувались.

Зауваження та дискусійні питання стосовно положень дисертації. У цілому позитивно оцінюючи дисертацію О.Я. Ярошака, зазначимо, що у рецензованому дослідженні, як і в будь-якій по-справжньому творчій праці, містяться деякі дискусійні положення, а отже загальна позитивна оцінка дисертації не виключає певних зауважень і побажань, які носять рекомендаційний характер і можуть бути використані автором у подальших наукових дослідженнях.

1. У своєму дослідженні здобувач зазначає, що критеріями аналізу змісту адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів є різні за юридичною природою, сутністю та структурою чинники класифікації, але не надає чіткої їх кваліфікації.

2. До суб'єктів у сфері охорони громадського порядку під час проведення масових заходів віднесено Службу безпеки України, але чітко не обґрунтовано таку позицію.

3. У дослідженні здобувачем не достатньо приділено уваги таким безпековим проектам як «Сусідська правоохоронна діяльність», «Безпечна громада» тощо.

4. Автор зазначає, що досвід держав-членів Європейського Союзу є надзвичайно важливим для України у контексті розвитку поліцейської співпраці та зміцнення внутрішньої політики безпеки і правосуддя, однак не надає цьому конкретного роз'яснення.

Висловлені зауваження і побажання не применшують загальної високої оцінки рівня виконання дисертаційної роботи, її теоретичної цінності та практичної значущості, а перелічені дискусійні положення складають підґрунтя для подальших досліджень і підтверджують творчий характер праці, яка добре підготовлена і належним чином оформлена.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Дисертація Ярошака Олега Ярославовича на тему «Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку під час проведення масових заходів» виконана на високому науковому рівні, є завершеним самостійним дослідженням, яке має загальнонаціональне значення. Вона характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувача в науку адміністративного права.

Наукова новизна висновки та рекомендації, що отримані під час дослідження мають важливе практичне та теоретичне значення для удосконалення теорії адміністративного права та підвищенню справедливості та ефективності правосуддя в Україні.

За змістом та оформленням дисертація відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, відображає зміст дисертаційного дослідження,

його структуру, основні результати та наукові висновки. З огляду на викладене, автор дисертаційного дослідження Ярошак Олег Ярославович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Заступник директора з освітньої та науково-дослідної діяльності навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції імені Е.О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор

Ольга МЕРДОВА

Підпис заступника директора з освітньої та науково-дослідної діяльності ННІ підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції імені Е.О. Дідоренка Донецького державного університету внутрішніх справ кандидата юридичних наук, професора Ольги Мердової засвідчую.

**Т.в.о. начальника ВДСД
Донецького державного
університету внутрішніх справ**

Вікторія МЕЛЬНИК